

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Penzijní reforma - několik poznámek

Jedním z nejvýznamnějších legislativních počinů roku 2011 bylo bezesporu schválení penzijní reformy. Na konci prosince byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů tři zákony, které představují právní rámec penzijní reformy - zákon o důchodovém spoření, zákon o doplňkovém penzijním spoření a změnový zákon.[1] Tyto zákony obecně nabývají účinnosti od 1.1.2013, nicméně některá jejich ustanovení jsou účinná již od počátku letošního roku, resp. nabudou účinnosti v jeho průběhu (např. ohledně licencování penzijních společností). V rámci penzijní reformy dojde k vytvoření nových důchodových fondů 2. pilíře penzijního systému a k zásadním změnám v systému fungování stávajících penzijních fondů v rámci 3. pilíře penzijního systému. Stávající průběžně financovaný systém starobních důchodů bude fungovat s určitými změnami i nadále.



Nový 2. pilíř - důchodové spoření

Právní rámec druhého pilíře penzijního systému vymezuje především zákon o důchodovém spoření. Účast v důchodovém spoření je dobrovolná. Účastníkem může být každá osoba starší 18 let až do doby přiznání starobního důchodu podle zákona o důchodovém pojištění,[2] byť s určitými omezeními. Osoby, které budou k 1. lednu 2013 starší 35 let se budou moci pro účast v důchodovém spoření rozhodnout pouze do poloviny roku 2013. Osoby, které se po 1.1.2013 nově stanou poplatníky pojistného na důchodové pojištění, se do systému mohou zapojit do 6 měsíců po dni, kdy se staly těmito poplatníky. V rámci důchodového spoření jsou do důchodových fondů shromažďovány prostředky placené účastníky jako pojistné na důchodové pojištění - přesněji se bude jednat o část tohoto pojistného.[3] Je potřeba poznamenat, že účastníci důchodového pojištění budou platit pojistné o 2% vyšší než ostatní poplatníci, kteří se do důchodového spoření nezapojí. Tyto prostředky jsou následně investovány na finančním trhu za podmínek stanovených zákonem o důchodovém spoření a prováděcími právními předpisy.

Důchodový fond je konstruován podle modelu podílového fondu upraveného zákonem o kolektivním investování. [4] Důchodový fond však na rozdíl od podílového fondu nevydává cenné papíry. Podíly účastníků na důchodovém fondu jsou vyjadřovány prostřednictvím tzv. důchodových jednotek, které mají povahu evidenčního záznamu. Hodnota důchodové jednotky se stanoví vydělením vlastního kapitálu důchodového fondu počtem důchodových jednotek. Tyto důchodové jednotky za jednotlivé důchodové fondy jsou vedeny pro každého účastníka na osobním důchodovém účtu.

Penzijní společnost v rámci provozování důchodového spoření vytvoří a obhospodařuje čtyři důchodové fondy, které mají zákonem předepsanou strukturu aktiv, do kterých mohou investovat, investiční limity a podmínky pro investování. Jedná se o důchodový fond státních dluhopisů,

konzervativní důchodový fond, vyvážený důchodový fond a dynamický důchodový fond. Každý důchodový fond musí mít depozitáře, který vykonává určitou kontrolní funkci a plní povinnosti obdobné jako depozitář fondů kolektivního investování.

Obhospodařování důchodových fondů budou zajišťovat penzijní společnosti, které získají licenci podle zákona o doplňkovém penzijním spoření a které splní určité dodatečné podmínky - např. výši vlastního kapitálu 300 mil. Kč. Předpokladem pro vytvoření důchodových fondů je potom získání povolení ČNB.

3. pilíř - doplňkové penzijní spoření

Úpravu třetího pilíře penzijního systému obsahuje zákon o doplňkovém penzijním spoření. Jedná se o dobrovolný systém, kdy jsou shromažďovány příspěvky účastníků, příspěvky zaměstnavatelů a státní příspěvek do účastnických fondů, které je následně investují na finančním trhu. Za účelem provozování doplňkového penzijního spoření vytvoří penzijní společnost minimálně jeden nový účastnický fond - povinný konzervativní fond, který má podrobně zákonem předepsanou investiční strategii. Dále může vytvořit další účastnické fondy, u kterých jsou stanovena přípustná aktiva, do kterých mohou investovat, základní limity a techniky jeho obhospodařování, nicméně volba konkrétní investiční strategie je v rámci těchto limitů ponechána na penzijní společnosti. Každý z těchto účastnických fondů musí mít depozitáře, stejně jako je tomu v současnosti u penzijních fondů. Pro činnost depozitáře účastnického fondu potom platí obdobné zásady jako pro depozitáře standardních fondů kolektivního investování podle zákona o kolektivní investování.

Fungování účastnických fondů je analogické k fungování standardních podílových fondů určených pro veřejnost podle zákona o kolektivním investování. Ty ostatně posloužili tvůrcům zákonů o důchodové reformě jako předloha. Nicméně podíl na účastnickém fondu není vtělen do cenného papíru, jako je tomu u podílových fondů. Podíl jednotlivých účastníků penzijního spoření na majetku v účastnickém fondu je kvantifikován pomocí tzv. penzijních jednotek. Ty představují evidenční položku, jejíž hodnota je stanovena jako podíl vlastního kapitálu účastnického fondu a všech penzijních jednotek v příslušném účastnickém fondu. Penzijní jednotky účastníka jsou evidovány na jeho osobním penzijním účtu. Základním dokumentem účastnického fondu je jeho statut, přičemž právní úprava zde opět reflektuje strukturu a obsah statutu standardního fondu kolektivního investování.

Penzijní společnost

Samotná penzijní společnost má postavení analogické investiční společnosti dle zákona o kolektivním investování. Stejně jako investiční společnost obhospodařuje fondy kolektivního investování, obhospodařuje penzijní společnost účastnické fondy. Nicméně zákon o doplňkovém penzijním spoření stanoví na penzijní společnost přísnější nároky, než se uplatní pro investiční společnosti. Kupř. jsou to požadavky na minimální výši počátečního kapitálu 50 mil. Kč, požadavky na organizační a technické zabezpečení či specifické požadavky na odbornost osob, jejichž prostřednictvím vykonává svou činnost.

Transformace stávajících penzijních fondů

Zákon o doplňkovém penzijním spoření upravuje rovněž proces transformace stávajících penzijních fondů působících podle zákona o penzijním připojištění.[5] Dojde k oddělení majetku akcionářů penzijního fondu a majetku, který náleží účastníkům stávajícího penzijního připojištění a penzijní fond se přitom transformuje do specifického transformovaného fondu. Zároveň dojde k vytvoření penzijní společnosti, která bude transformovaný penzijní fond obhospodařovat. Za tím účelem musí stávající penzijní fondy do konce února 2012 předložit na ČNB příslušnou žádost o povolení penzijní

společnosti a žádost o provozování penzijního připojištění prostřednictvím transformovaného fondu. Klíčovou přílohou žádosti bude transformační projekt, který obsahuje mj. popis vyčlenění majetku z penzijního fondu do transformovaného fondu a strategii jeho další činnosti. O obou těchto žádostech rozhodne ČNB společným rozhodnutím.

Den právní moci rozhodnutí ČNB je rozhodným dnem pro transformaci a vyčlenění majetku z penzijního fondu. Do té doby postupuje penzijní fond podle stávající úpravy penzijního připojištění, byť s některými omezeními. Po rozhodném dni se na transformovaný fond vztahují předpisy o penzijním připojištění s určitými modifikacemi - např. specificky je upravená povinnost penzijní společnosti doplnit majetek v transformovaném fondu, pokud majetek v něm nebude dostatečný pro pokrytí závazků z penzijního připojištění. Majetek v transformovaném fondu je zcela oddělen od majetku penzijní společnosti, která jej provozuje. Zákon výslovně neupravuje právní povahu transformovaného fondu a používá odkaz na přiměřenou aplikaci ustanovení upravující účastnický fond.

Vzhledem k tomu, že zákon o doplňkovém penzijním spoření vylučuje, aby účastník stávajícího penzijního připojištění byl zároveň účastníkem doplňkového penzijního spoření, bude nutné, aby se účastníci stávajícího penzijního připojištění rozhodli, zda v něm budou pokračovat, nebo zda se zapojí do nového doplňkového penzijního spoření. Po určité době, která však může být poměrně dlouhá, budou postupně uspokojeny nároky z penzijního připojištění všech stávajících účastníků a činnost transformovaného fondu bude utlumena. Ovšem i k zániku transformovaného fondu bude potřeba přivolení ČNB.

Průběh důchodového spoření a doplňkového penzijního spoření a výplata důchodů

Vzhledem ke konstrukci obou systémů jakožto systémů dobrovolných je předpokladem pro vznik jak doplňkového penzijního spoření, tak důchodového spoření sjednání smlouvy o doplňkovém důchodovém spoření nebo smlouvy o důchodovém spoření. Jedná se o speciální smluvní typy, jejichž náležitosti upravují příslušné zákony. Při sjednání smlouvy o doplňkovém penzijním spoření vzniká účastníkovi povinnost platit příspěvek ve sjednané výši do účastnického fondu. V průběhu trvání doplňkového penzijního spoření a důchodového spoření jsou účastníkům poskytovány informace o počtu a hodnotě penzijních jednotek, resp. důchodových jednotek, evidovaných na jejich osobních penzijních, resp. důchodových účtech.

Při ukončení doplňkového penzijního spoření lze prostředky účastníka v účastnickém fondu použít několika způsoby - především půjde o výplatu starobní penze na určenou dobu. Dále je možné tyto peněžní prostředky použít na úhradu jednorázového pojistného na pojištění doživotní penze nebo penze na přesně stanovenou dobu. Rovněž je přípustná výplata jednorázového vyrovnání.

U důchodového spoření je situace odlišná - po skončení spořicí fáze v důchodovém fondu zákon o důchodovém spoření předepisuje v zásadě jediný způsob použití prostředků účastníka[6] - a to na úhradu jednorázového pojistného na pojištění důchodu. Toto pojištění budou oprávněny poskytovat pojišťovny s licenci k poskytování životního pojištění v České republice. Zákon předepisuje tři základní varianty výplaty starobního důchodu z toho pojištění - doživotní starobní důchod, doživotní starobní důchod s výplatou pozůstalostního důchodu po dobu 3 let a starobní důchod na dobu 20 let.

Pravidla jednání penzijní společnosti

Jak zákon o doplňkovém penzijním spoření, tak zákon o důchodovém spoření obsahuje podrobnou úpravu pravidel jednání penzijní společnosti jednak ve vztahu k obhospodařovaným účastnickým a důchodovým fondům, jednak ve vztahu k účastníkům. Speciálně se zavádí obecná povinnost jednání s odbornou péčí, která pokrývá veškerou činnost penzijní společnosti včetně jejího organizačního

uspořádání a provozu, obhospodařování účastnických a důchodových fondů a jednání ve vztahu k účastníkům. Z hlediska podmínek, za kterých jsou účastnické a důchodové fondy obhospodařovány, jsou stanoveny poměrně přísné limity úplaty, kterou si penzijní společnost smí účtovat. Tato úplata kryje veškeré náklady spojené s obhospodařováním, včetně nákladů na distribuci, marketing a reklamu. Rovněž je zaveden obecný zákaz poskytování a přijímání pobídek, který jednak má omezit motivaci k porušení povinnosti odborné péče, jednak by měl přispět k limitování nákladů důchodových a účastnických fondů.

Oproti stávající situaci u penzijních fondů dochází ke zpřísnění podmínek pro nabízení důchodového spoření a doplňkového penzijního spoření. V zásadě se uplatní stejná pravidla, jako dnes platí při nabízení standardních fondů kolektivního investování a jaká musí dodržovat obchodníci s cennými papíry při jednání vůči svým zákazníkům. V případě propagace se zavádí podrobná reglementace obsahu a způsobu propagace a reklamy. Velký důraz je kladen na zajištění informovanosti účastníků. Oba zákony předpokládají, že základním informačním dokumentem bude sdělení klíčových informací ve vztahu ke každému účastnickému fondu, resp. ohledně důchodového spoření a důchodového fondu. Vedle toho bude mít penzijní společnost, resp. osoby nabízející penzijní nebo důchodové spoření, povinnost poskytnout účastníkům celou řadu doplňujících informací a vysvětlení a splnit další povinnosti. Např. před uzavřením smlouvy o doplňkovém penzijním spoření bude nutno od účastníka získat určité informace a provést vyhodnocení vhodnosti strategie penzijního spoření pro tohoto účastníka. Specifické povinnosti jsou stanoveny v případě poskytování poradenství (tzv. penzijní doporučení, resp. důchodové doporučení). Zde se uplatní stejně přísná pravidla jako v případě investičních doporučení poskytovaných obchodníky s cennými papíry podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu. [7]

Nabízení a distribuce důchodového spoření a doplňkového penzijního spoření

Pro distribuci účastnických a důchodových fondů bude možno využít pouze zaměstnanců a vázaných zástupců penzijní společnosti a investičních zprostředkovatelů. Ovšem tyto osoby musí doložit ČNB splnění speciálních odborných požadavků v oblasti doplňkového penzijního spoření a důchodového spoření. Penzijní společnost má stanoveny další specifické povinnosti rovněž při využití externích distributorů, analogicky jako je tomu v případě využívání investičních zprostředkovatelů podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Mj. bude muset zavést mechanismus kontroly jejich činnosti při distribuci doplňkového penzijního spoření a důchodového spoření. Rovněž investiční zprostředkovatelé budou povinni zavést adekvátní vnitřní procesy a kontrolní opatření pro distribuci doplňkového penzijního spoření a důchodového spoření.



Zdeněk Husták,
of counsel

Klimentská 1207/10
110 00 Praha 1

Tel.: +420 234 091 355
Fax: +420 234 091 366
e-mail: legal@bbh.cz

-
- [1] Zákon č. [426/2011](#) Sb., o důchodovém spoření
Zákon č. [427/2011](#) Sb., o doplňkovém penzijním spoření
Zákon č. [428/2011](#) Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o důchodovém spoření a zákona o doplňkovém penzijním spoření
[2] Zákon č. [155/1995](#) Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
[3] Konkrétní výši plateb na důchodové spoření upravuje zákon č. [589/1992](#) Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Kupř. pro zaměstnance který se účastní důchodového spoření činí sazba pojistného na důchodové pojištění 8,5 % z vyměřovacího základu (což je v zásadě úhrn příjmů ze zaměstnání, které jsou předmětem daně z příjmů). Z toho je 3,5 % určeno jako platba na důchodové pojištění do státního rozpočtu a 5 % je určeno jako platba na důchodové spoření. Osoby, které se důchodového spoření neúčastní mají sazby pojistného ve výši 6,5%
[4] Zákon č. [189/2004](#) Sb., o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů
[5] Zákon č. [42/1994](#) Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů.
[6] Výjimkou je situace v případě účastníka, který žádá o výplatu starobního důchodu a pobíral invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně a dále převod prostředků do důchodového systému Evropských společenství nebo jejich institucí.
[7] Zákon č. [256/2004](#) Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [K problematice zjišťování nemoci z povolání](#)
- [Novelizace zákona o léčivech – další krok k elektronizaci zdravotnictví a nenápadná, leč zásadní, nová povinnost hlásit ceny léčivých přípravků](#)
- [Svítá naděje na soulad postupu SÚKL při vnější cenové referenci se zákonem?](#)
- [Protipadělková regulace léčiv aneb co přináší za změny](#)
- [Úhrada poukazových zdravotnických prostředků z veřejného zdravotního pojištění](#)
- [Vynětí pozemní komunikace ze zimní údržby \(čili „Chodník se v zimě neudrží“\) podléhá soudnímu přezkumu](#)
- [Problematika příspěvku na péči rodičům dětí postižených cystickou fibrózou](#)
- [Nespravedlivost duality způsobu odškodňování při náhradě bolesti a ztížení společenského uplatnění](#)
- [Valorizace náhrad za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity k 1. 1. 2019](#)
- [Rok 2018 ve znamení legislativních změn a judikatorních výkladů problematiky poukazových rent - náhrad za ztrátu na výděлку](#)
- [Jaká jsou úskalí reklamy na léčivé přípravky?](#)